

ключової місії школи у професійному визначенні старшокласників, створення умов для розвитку творчої особистості, здатної ефективно працювати й навчатися упродовж усього життя.

У сучасних умовах вже недостатньо тільки удосконалювати зміст освіти. Його необхідно проектувати на нових методологічних засадах, концептуальних підходах, урахуваючи запити людини, перспективи цивілізаційного розвитку, розвиток науки і технологій, проблеми сучасної освіти та реалії життя.

Зауважимо, що однією з найскладніших проблем, які постають перед старшокласниками, є вибір майбутньої професії. Прийняття такого рішення є важливим кроком як для підлітка, так і для батьків і вчителів, адже від правильного вибору професії залежить успіх людини в житті, її самореалізація. Саме тому, вагомим внеском у виборі професії є впровадження профільного навчання учнів старшої школи. Адже методологічною основою диференційованого навчання в старшій школі визнається забезпечення максимально сприятливих умов для реалізації можливостей кожного школяра шляхом профільного навчання.

Профільне навчання ми розглядаємо як засіб диференціації та індивідуалізації навчання, що дозволяє за рахунок змін у цілях, змісті та структурі організації освітнього процесу, урахування освітніх потреб, нахилів та здібностей учнів, створити умови навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення.

Доведено, що сучасне трактування профільного навчання представлене в редакції ЮНЕСКО розглядається як неперервний процес і важливий елемент освіти, спрямований на надання допомоги особистості у правильному виборі освіти в галузі професійної діяльності. Профільне навчання повинно забезпечити можливість: 1) усвідомити власні інтереси і здібності, навчитися ставити перед собою реальні цілі; 2) пройти курс освіти, який відповідає цілям профорієнтації; 3) приймати як на першій, так і на подальших стадіях профорієнтації рішення відносно своєї професії, які б задовольняли особистість; 4) спростити перехід від навчання до роботи на будь-якому рівні, або стадії.

Таким чином, профільне навчання набуло нових сенсів у контексті філософії людиноцентризму в освіті, й відповідно до неї освітній процес потребує вдосконалення, модернізації змісту, оновлення методів і форм організації навчання учнівської молоді.

ФІЛОСОФІЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАДИГМ РОЗВИТКУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

*М.І. Бойченко,
доктор філософських наук, професор,
головний науковий співробітник*

Установлено значущість етики відповідальності для побудови методології соціальних досліджень загалом і методології розвитку системи освіти зокрема. Доведено, що соціальна відповідальність – як індивідуальна, так і колективна – має

стати основою вибору парадигми розвитку системи освіти України. Узагальнено, що наявні у вітчизняній системі освіти парадигми є або неможливими до застосування (традиціоналізм), або ж функціонально недостатньо ефективними (модернізм) або надмірно ризикованими (постмодернізм). Обґрунтовано, що чинними комплементарними парадигмами для дослідження шкільної освіти в Україні є історична, генераційна, безпекова та феліцитарна. Нова парадигмальна рамка освіти для України має бути орієнтованою на відтворення громад і забезпечувати адекватний вибір освітньої стратегії для викладання через процеси легітимації та делегітимації, формування академічних чеснот дитини, розвиток національної ідеї як основи шкільного навчання, опертя на методологічні принципи філософії для дітей.

Сформульовано гіпотезу, що нова парадигма освіти для України має бути орієнтованою на відтворення громад. Громада має допомогти тому, хто навчається, зробити правильний вибір на користь навчання і освіти загалом: вона має надати ті цінності, які слугуватимуть мотивацією до навчання поруч з прагненням кожної людини до власного саморозвитку.

Виявлено, за аналогією до моделі «сильної держави» американського політичного філософа Френсіса Фукуями, що у сфері освіти також має бути мінімізованим вплив держави на освіту, але у цій сфері держава має дати гранично чітку рамкову регламентацію. Має бути державницька ідеологія, яка турбуватиметься про кожного майбутнього громадянина, який матиме можливість реалізувати власну індивідуальну освітню траєкторію, починаючи зі школи.

Обґрунтовано, що освіта, побудована на засадах критичного мислення, є простором подолання контраверсійності, простором пошуку і знаходження консенсусу – до цього мають долучатися усі стейкхолдери освітнього процесу. Власне, ці стейкхолдери і є представниками різних соціальних спільнот і різних культур – це показала полеміка у середній школі щодо мови викладання, гендерної освіти, християнської етики тощо; критичне мислення має бути представленим у 4-х основних вимірах: у змісті освіти (як демократичні цінності і культура змагальності), у формі освіти (знання правил мислення, аргументації і ведення дискусії), у мотивації до освіти (враховуючи досвід критичної педагогіки) і, нарешті, останнє за списком, але не за значущістю – у особистісній ангажованості у освіту (не лише педагогічна майстерність, а й відданість педагогічному покликанню).

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ У 2011-2017 РР.

*М.Б. Євтух,
академік НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник*

У сучасних умовах реформування середньої і вищої школи особливої актуальності набувають проблеми професійної підготовки вчителя, в тому числі і вчителя початкової школи, вдосконалення її форм і методів. Забезпечення якісно нового рівня професійної підготовки вчителів на засадах збереження національних